

ΑΠΟ ΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΤΗΣ ΣΚΛΑΒΙΑΣ

ΚΑΤΣΑΝΤΩΝΗΣ, Ο ΣΤΑΥΡΑΕΤΟΣ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

(Κατ' ἀφήγησιν τοῦ συντρέφου τοῦ ἠρωϊκοῦ κλέφτη, Φραγγίστα)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

ΤΑ ΝΕΑΝΙΚΑ ΧΡΟΝΙΑ ΤΟΥ ΚΑΤΣΑΝΤΩΝΗΣ

Ἀ Ἠπειρωτικά θουνά, τὰ φαράγγια τῶν Ἀγρῶφον, τὰ δάση καὶ ἡ ἀπάτητες κορφές ἀντιλαλοῦν ἀκόμα τ' ὄνομά του:

Κατσακωνίης!...

Ἰπῆρε ἀπὸ τοὺς πιδ γενναίους, τοὺς πιδ τολμηροὺς, τοὺς πιδ ἠρωϊκοὺς κλέφτες τῶν μαύρων χρόνων τῆς σκλαβιάς.

Τὰ παλληκάρια τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ τὸν ἔτρεμαν.

Οἱ ὀπλαρχηγοὶ τοῦ τυράνου τῆς Ἠπείρου τὸν φοβόντουσαν καὶ τὸν ἐθαύμαζαν.

Τὸν ἔτρεμε αὐτὸς ὁ ἴδιος, ὁ ἀπαίσιος τυράνος.

Πολλές φορές ὁ Ἀλῆ Πασσᾶς τραθοῦσε μὲ λύσσα τὰ γένεια του, μαθαίνοντας τὰ ἠρωϊκὰ κατορθώματα τοῦ ἀπαισιτοῦ καὶ λιονταρόκαρδου κλέφτη.

Πολλές μητέρες, γυναῖκες καὶ ἀδελφῶνες ἄλλων καπετανῶν τῆς ὑπηρεσίας τοῦ Ἀλῆ, ντύθηκαν στὰ μαύρα ἐξ αἰτίας τοῦ Κατσακωνίη.

Οἱ Τούρκοι ἀκούγαν τ' ὄνομά του κ' ἀνατρίχιαζαν καὶ πᾶνταν ἀπὸ φόβο...

Οἱ Χριστιανοὶ τὸν ἐθαύμαζαν καὶ τὸν εὐγνωμονοῦσαν...

Κι' ὅταν ἀρρωστο κ' ἀδύναμο τὸν ἐπίσταν τ' ἀσκέρια τοῦ Ἀλῆ, τὸν ἔκλαψε δλόκληρη ἡ Ἠπειρος.

Ὁ Κατσακωνίης—καὶ γιὰ τὴν ἀκρίβεια ὁ Ἀντώνης Μακρυγιάννης—ἦταν γιὸς ἐνὸς σκηνίτη Μακρυγιάννη ὀνομαζομένου. Ὁ πατέρας του ἦταν ἀπὸ τοὺς πρῶτους τοῦ τόπου. Εἶχε ἀρκετὴ περιουσία, χτήματα καὶ γιοδοπρόβατα.

Ἐκτός τοῦ Κατσακωνίη, ὁ Μακρυγιάννης εἶχε κι' ἄλλους τρεῖς γιουούς: τὸν Κουτσοῦκη, τὸ Χασιώτη καὶ τὸ Λεπενιώτη.

Ἀπὸ μικρὸς ὁ Κατσακωνίης ἀγαποῦσε τὰ ὄπλα. Εἶχε ὀρηκτικὸ χαρακτῆρα κ' ἦταν πάντα πρῶτος στ' ἀγωνίσματα, μὲ τὰ ὅποια γυμναζόντουσαν οἱ νέοι στὰ χρόνια τῆς σκλαβιάς. Ἐρχόταν πρῶτος στὸ σημάδι, στὸ δρόμο, στὸ λιθάρι, στὸ πῆδημα.

Ἐνῶ τ' ἀδελφία του κῦτταζαν τὶς δουλειές τους καὶ τὰ κοπάδια τους, ὁ Κατσακωνίης γύριζε στὰ θουνά κηνηγῶντας ἀγρίμια.

Ἀπὸ μικρὸς ἐνοιῶθε ἀπεργυρᾶτο μῖσος ἐναντίον τῶν Τούρκων. Οἱ σκλαβωμένοι Χριστιανοὶ ὑπέφεραν τότε τὰ πάνδεινα ἀπ' τοὺς τυράνους. Οὐτε τὴν περιουσία του ὄριζε κανένας, οὐτε καὶ τὸ κεφάλι του. Ὁ Τούρκος ἀρπαξέ, σκότωνε, ἀτίμαζε. Αὐτὸς ὁ πατέρας τοῦ Κατσακωνίη, παρ' ὅλα τὰ πλοῦτη του, ὀφίστατο χίλιους δυὸ ἐξευτελειμοὺς ἐκ μέρους τῶν Τουρκαλβανῶν τῆς Ἠπείρου.

Ὁ Κατσακωνίης, ἀν καὶ νέος ἀκόμα, τάθεπε ὅλ' αὐτὰ, ἐθέλε τὶς ἀδικίες καὶ τοὺς κατατρογμούς τοῦ σκλαβωμένου γένους καὶ λυσοῦσε ἐναντίον τῶν τυράνων καὶ διψοῦσε ἐκδίκησι.

Δὲν μπορούσε νὰ ζῆσῃ τῆ ζωῆ τοῦ σκλάβου, τοῦ ραγιά. Τὸν τραβοῦσαν τὰ ψηλά θουνά, ἡ ἀ-

πάτητες κορφές, τὰ λημέρια τῶν κλεφτῶν, τὸν ὁποῖον τὰ κατορθώματα τὸν μεθοῦσαν ἀπὸ ἐνθουσιασμό.

Στὸν πόθο του αὐτὸ νὰ πάρῃ μιὰ μέρα τὰ θουνά, νὰ ἐνωθῇ μὲ τοὺς κλέφτες καὶ νὰ πολεμήσῃ τοὺς Τούρκους, ὀφειλεται καὶ τ' ὄνομά του, μὲ τὸ ὅποιο εἶνε γνωστός στὴν ἱστορία καὶ στὸ λαό.

Συχνὰ δηλαδὴ ἐξέφραζε στὴ μητέρα του τὴν ἐπιθυμία του νὰ πάρῃ τ' ἄρματα καὶ νὰ πᾶν νὰ ἐνωθῇ μὲ κανένα σῶμα κλεφτῶν.

Ἡ μητέρα του τρώμαζε καὶ λαχτάριζε ἀκούγοντάς τον.

—Τί λές, παιδί μου Ἀντώνη!.. Χριστὸς καὶ Παναγιά νὰ σὲ φυλάξῃ, γυιέ μου!...

—Ἐκεῖνο ποῦ σοῦ λέω, μάνα: Θὰ πάω νὰ γίνω κλέφτης!

—Κατὸ Ἀντώνη, φρόνιμα!

—Ὅχι, μάνα. Δὲν μπορῶ νὰ ζῆσω ραγιάς. Θὰ πάρω τὰ θουνά...

—Κατὸ Ἀντώνη μου, φρόνιμα. Μὴ λές τέτοια λόγια, γυιέ μου καὶ μοῦ σπαράξεις τὴν καρδιά.

Ἡ κουθέντα αὐτῆ τῆς γυναίκας τοῦ Μακρυγιάννη καὶ τοῦ γιοῦ τῆς ἦταν σχεδὸν καθημερινή:

—Θὰ φύγω, μάνα...

—Κατὸ Ἀντώνη, φρόνιμα.

Κι' ἔτσι ὁ νεαρὸς Ἀντώνης Μακρυγιάννης ὀνομαζόθηκε Κατσακωνίης.

Μὲ τ' ὄνομα αὐτὸ τὸν ἤξεραν καὶ τὸν φώναζαν πεῖα στὸ χωριό του. Μὲ τ' ὄνομα αὐτὸ ἀποθανασίτηκε ὁ γενναῖος Ἠπειρωτῆς κλέφτης: ΚΑΤΣΑΝΤΩΝΗΣ ἢ ΚΑΤΖΑΝΤΩΝΗΣ...

Τὰ χρόνια περνοῦσαν. Ὁ Κατσακωνίης ἦταν τώρα εἰκοσιπέντε χρόνων λεβέντης.

Τὸ καλύτερο παλληκάρι τοῦ τόπου του. Πρῶτος στ' ἄρματα, πρῶτος στὶς χαρὲς καὶ στὰ γλέντια...

Λιγερὸς, μελαψός, νευρώδης, γεμάτος δύναμι, ἔκανε τὶς κοπέλλες τοῦ τόπου του νὰ τὸν κρυφοβλέπουν μὲ χτυποκάρδι.

Μὰ ὁ Κατσακωνίης δὲν ἤθελε νὰ σκλαβωθῇ μὲ τὸν ἔρωτα ἢ τὸ γάμο. Ἐκαίγε ἀσθητος μὲσα του ὁ πόθος νὰ φύγῃ στὰ θουνά καὶ νὰ γίνῃ κλέφτης, νὰ πολεμήσῃ καὶ νὰ ἐκδικηθῇ τοὺς Τούρκους.

Δὲν περίμενε πεῖα παρὰ τὴν εὐκαιρία γιὰ ν' ἀφήσῃ τοὺς δικούς του καὶ νὰ πᾶσῃ τὶς ἀπάτητες κορφές. Καὶ τὴν εὐκαιρία αὐτῆ τοῦ τὴν ἔδωσαν οἱ ἴδιοι οἱ Τούρκοι.

Μιὰ μέρα μπήκε στὸ χωριὸ ἕνας Τούρκος Μπουλούμπας μὲ τοὺς ἀνδρες του καὶ τράθηξε ἕνα ἴσια γιὰ τὸ ἀρχοντικὸ τοῦ Μακρυγιάννη. Χτύπησε τὴν πόρτα, ἡ πόρτα ἀνοίξε καὶ παρουσιάστηκε ὁ ἴδιος ὁ πατέρας τοῦ Κατσακωνίη.

—Τί ζητᾶς, Μπουλούμπασ;

—Τὸ γιὸ σου, ὀρέ.

—Ποῖο γιὸ μου; Ἐγὼ τρεῖς, δόξα ὁ Θεός!

—Ποῖον ἄλλο, τὸν Ἀντώνη.

—Τὸν Ἀντώνη! Καὶ τί τὸν θές, καπετάνε μου;

—Δὲ θά σοῦ δώσω λόγο, ὀρέ. Πές μου γρήγορα ποδὸν ὁ γιὸς σου;

Ὁ Μακρυγιάννης φοβήθηκε.

Ἦξερε καλά τοὺς Τούρκους. Σκέφθηκε λοιπὸν νὰ πῆ ψέμμα, νὰ κρύψῃ τὸ γιὸ τοῦ. Μὰ δὲν πρόλαβε.

Γρήγορος κ' ἀφοβος πετάχθηκε ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι ὁ Κατσακωνίης.

—Ἐδὼ εἶμαι! φώναξε. Ποιὸς

Ὁ Κατσακωνίης (Ἀπὸ παλιὰ λιθογραφία)

μέ γυρεύει;

Ο Μπουλούμπασης, χωρίς να του δώσει εξηγήσεις, διάταξε τους άνδρες του να τον πιάσουν.

Ο Κατσαντώνης δεν τόχασε. Και γιατί να φοβηθί άλλωστε; Ός τή στιγμή αυτή δεν είχε κάμει τίποτε, ούτε έναντιόν τών συμπατριωτών του, ούτε έναντιόν τών Τούρκων.

Ο πατέρας του όμως άνησυχήσε. Ήξερε καλά, πώς ένοχος ή άθλιος, ένας Χριστιανός, ένας ραγιάς, διέτρεχε τόν έσχατο τών κινδύνων από τους Τούρκους.

Πλησίασε λοιπόν τόν Μπουλούμπαση ό γέρο Μακρυγιάννης και τόν ρώτησε, μέ γλύκα και καλωσύνη:

—Τί έκαμε τόν παιδί και τόν πιάνεις, καπετάνι μου;

Ο Μπουλούμπασης άγρίεψε.

—Τί έκαμε ραγιάς; Ένα ζω έκλεψε...

Ένοχος ζωοκλοπής ό Κατσαντώνης πόνγε κοπάδια από ζωντανά!... Δεν ήταν δυνατόν. Κάποια παρεξήγηση θάγε γίνει. Κάποια σκούφαντία...

Ο γέρο Μακρυγιάννης προσπάθησε να πείση τόν Μπουλούμπαση γι' αυτό. Μά ό Τούρκος άποσπασματάρης ήταν άμετάπειστος. Κι' όπως θά δοίμε άμέσως παρακάτω, είχε τόν λόγο του να άγριεύη και να έπιμειν και να μην πείθεται...

Δυό μέρες έμεινε ό Κατσαντώνης στά χέρια τού Μπουλούμπαση. Δυό μέρες φρικτές γιά τόν γενναίο και υπερήφανο άρχοντόπουλο.

Κατά τίς ημέρες αυτές ό Μπουλούμπασης φέρθηκε στόν Κατσαντώνη σκληρά κι' άπάνθρωπα. Τόν γύπωσε, τόν βασάνισε...

Ο πατέρας τού Κατσαντώνη κατάλαβε τώρα πειά γιάτί γινόταν όλη αυτή ή φασαρία. Ο Μπουλούμπασης ήξερε ότι ό γέρο Μακρυγιάννης ήταν εύπορος. Και βρήκε τήν άφορμή αυτή γιά να τόν φορολογήση, να τόν κλέψη, να τόν εκδικιάση.

Αυτό ήταν όλο... Ο Μακρυγιάννης πλήρωσε ένα άρκετά στρογγυλό ποσόν κι' ό Κατσαντώνης άφέθηκε έλεύθερος.

Οποιοσδήποτε άλλος θάβανε ίσως κι' εύχριστιμένος πού τελείωσε έτσι ή περιπέτειά του αυτή. Δεν συνέθη όμως τόν ίδιο και μέ τόν Κατσαντώνη. Ο περιήσανος νέος δεν μπορούσε να χωνέψη τόν κακό, τόν άδικο κακό πού τού έκανε ό Μπουλούμπασης. Διψούσε εκδικισί... Έλυσσούσε κυριολεκτικώς... Αποφάσισε λοιπόν να εκδικηθί και να πάρη τά θουανά.

Ο Μπουλούμπασης, αντί να φύγη από τόν χωριό, άμέσως μόλις έσέπωσε τά χρήματα από τόν Μακρυγιάννη, έκαμε τήν άπερκαψία να «κονέψη» εκεί, γιά να τόν ριχί γιά μερικές ημέρες στό φανοπόδι, εις θάρος τών χωρικών, αυτός και ό άνδρες του. Ο Κατσαντώνη τόν έν γνώριζε αυτό. Ώπλοήθηκε λοιπόν, έτοιμος να πάρη τά θουανά και γυαίνοντας από τόν σπύτι του, τράθηκε προηγούμενος γιά τήν συνάντησή τόν Μπουλούμπαση.

Τόν βρήκε στήν άγορά τού χωριού, τριγυρισμένον από τά παλληκάρια του. Αυτό δεν έφοδισε τόν Κατσαντώνη, δεν τόν έκανε να διστάση, ούτε στιγμή. Ριχίθηκε άπάνω στό Μπουλούμπαση και πριν προλάβουν να τόν έμπούσουν οι άνδρες τού Τούρκου άποσπασματάρχου, τούρριξε κατάστηθα μέ τήν πιστόλα του!...

Βόγγησε θαραειά ό Μπουλούμπασης και σωριάστηκε κάτω νερός!...

Οί άνδρες του ώρμησαν άμέσως έναντιόν τού Κατσαντώνη, μέ τά όπλα στό χέρι. Μά ό Κατσαντώνης έφευγε τώρα φτερωτός πρós τά θουανά. Τούρριξαν, αλλά καμιά σφαίρα δεν τόν πέτυχε. Τόν κινήγησαν, μά τού κάκου... Πός ήταν δυνατόν να πιάσουν τόν φτεροπόδαρο αυτόν λεβεντή, πού κανένας δέ μπορούσε να τόν συναγωνισθί στό τρέξιμο;

Πήρε λοιπόν τά θουανά ό γενναίος γιούς τού Μακρυγιάννη. Από τήν ημέρα αυτή θά ζωοσε έλεύθερος στίς άπάτητες κορφές, σκοτώνοντας τους Τούρκους.

Δέν τού έμεινε πειά παρά να ένώμη μέ ένα από τά σώματα τών Έλλήνων κλεφτών τής εποχής εκείνης. Άλλά κι' αυτό τόν είχε ύπ' όψιν του ό Κατσαντώνης. Είχε πάρει από καιρο τήν άπόφασι να γινή παλληκάρι στό σώμα τού έρακουστού άρματωλού και κλέφτη τής εποχής εκείνης, τού Τουρκοφάγου Δίπλα.

Αυτό λοιπόν και έκαμε. Συνάντησε τόν σώμα τού Δίπλα κι' ένώθησε μ' αυτό στα 1802 άκριβώς. Ο Δίπλος τόν δέχτηκε μέ προθυμία. Και γιά τόν τελευταίο του κατόρθωμα και γιάτί είχε άκούσει πολλά γιά τήν παλληκαριά του. ΣΤΟ ΠΡΟΣΕΧΕΣ: Η συνέχια.

ΓΙΑ ΝΑ ΓΕΛΑΤΕ

ΤΑ ΕΞΥΠΝΑ ΚΑΙ ΤΑ ΚΟΥΤΑ

Έτοιμότης μαθητού.

Ο δάσκαλος.—Δέν έχεις σημειώσει καμμία πρόοδο στήν άνάγνωσι... Έγώ, στήν ηλικία σου, μέ τή πρώτη ματιά πού έρχινα στό βιβλίο, διάβαζα μ' εύχέρεια.

Ο μαθητής.—Άσφαλώς θά είχατε καλύτερο δάσκαλο από μένα.

Η Μασσαλιώτικη τερατολογία.

Ο άρρωστος (κατάπληκτος).—Πώς! Τό θερμομέτρο σας σημειώνει πώς έχω 43 βαθμούς πυρετού;

Ο γιάτρος (καθουσιαστικά).—Μήν άνησυχίτε γι' αυτό, κύριε... Τό έχω άγοράσει από τή Μασσαλία και παραφουσκάει κάπως τά πράγματα.

Συμφωνία μιά φορά.

—Οί Χούντελ, γιά να έξασφαλίουν τή συζυγική τους εύτυχία, μόλις παντρεύτηκαν, έκαναν τήν έξης συμφωνία: όσάκις ό ένας θά μιλούσε, ό άλλος θά σώπαινε...

—Και απέδωσε χωρίς άλλο λαμπρά άποτελέσματα ή συμφωνία αυτή;

—Πολύ λαμπρά! Είνε τώρα 20 χρόνια πού ό σύζυγος δεν έχει πη λέξι.

Στό κατάστημα κτηνοτροφικών προϊόντων. Μπαίνει ένας πελάτης.

—Θέλω ένα πθήκο.

Υπάλληλος.— Έχουμε θαυμασίους θαλασσομυώνους.

Πελάτης.—Θέλω ένα ζωντανό.

Υπάλληλος.— Κύριε διευθυνά. Σας ζητούν!

Η μόνι δύσκολη πρόβλεψις.

—Υ σύγγραφε ός στός φίλους του.—Ίδού τόν καινούργιο μου θιθλί, είνε έτοιμο. Φέρε τόν τίτλο «Η τέχνη γιά να προλέγη τόν μέλλον». Έκείνο πού δεν ξέρω όμως είνε άν θά έχη...έπιτυχία!

Στό έστιατόριο.

Ο πελάτης.—Νά μου δώσης στρεβία... Δέν τά θέλω όμως ούτε πολύ μεγάλη, ούτε πολύ μικρά, ούτε πολύ άμυρά... Νά είνε πολύ φρέσκα και άνοιγμένα μέ προσοχή.

Τό γκαρσόνι.—Μήπως τά θέλετε και μέ...μαργαριτάρια;

Άμερικανισμοί.

Στή Νέα Υόρκη, μιά άμερικανική έπιχείρησις κηδειών, κυκλοφορεί μέ μεγάλα τυποαγραφικά στοιχεία τήν κάτωθι άγγελία: «Θνητοί! Γιάτί να έπιμένετε να ζήτε, έφ' όσον μόνον μέ 15 δολάρια, μπορείτε να κηδευθήτε θαυμάσια!»

Στό σχολείο.

Ο δάσκαλος.—Άν πάρω μιά πατάτα και τήν κόψω σε τέσσερα κομμάτια, θά έχω τά τέταρτα... Άν τήν κόψω σε όγτώ θά έχω τά όγθωσα... Κι' άν τή κόψω σε δεκάξι κομμάτια, τί θά έχω;

Ενας μαθητής.—Πουρέ πατάτα!...

Παιδιά—θαύματα.

—Ξέρεις, Κοέν; λέει ό Λευή. Έχω ένα παιδί 5 χρονών, πού είνε ένα παιδί—θαύμα. Δίγας να έχη πάει άκόμα σχολείο, διαβάξει, γράφει και λογαριάζει σαν μεγάλος.

—Αυτό δεν είνε τίποτα, φίλε μου, τού άπατά ό Κοέν. Τό δικό μου τόν παιδί μολονότι είνε τριών μηνών, γλωρίζε τόν όθλιο πώς ή δουλειές μου δεν πηγαίνουν καλά, πώς έχασα τά λεφτά μου κι' ότι είμαι κατεστραμμένος.

—Άδύνατον! Πώς τόν κατάλαβες;

—Από τόν πρωί ως τόν θράδυ...κλαίει!

Σκέψεις:

Λένε, πός γιά ν' άποχτήσης μιά καλή θέσι, πρέπει νάχης κομψή εμφάνισι!... Μά γιά νάχης κομψή εμφάνισι, πρέπει νάχης μιά καλή θέσι!

Λένε, πός ό γάμος είνε τυχερό ταχινιδί!... Γιάτί λοιπόν δεν τόν άπαγορεύουν κι' αυτόν, άφοδ άπαγορεύουν άλλα λιγώτερο καταστρεπτικά;

